

ХОЗЯЙСТВЕННОЕ ПРАВО

УДК 346.11:340.132.6

ЗАСТОСУВАННЯ ПОЛОЖЕНЬ ГОСПОДАРСЬКОГО КОДЕКСУ ПРО ПРЕДМЕТ РЕГУЛЮВАННЯ

Коваль В. М.

Севастопольський апеляційний господарський суд, Севастополь, Україна

У статті предмет регулювання господарського права визначається шляхом тлумачення положень Господарського кодексу, що присвячені предмету регулювання. Разом з тим, визнається, що за межі предмета господарського права не виходять ті відносини, які регулюються спеціальними положеннями Господарського кодексу, хоч би ці відносини і не охоплювались формулюваннями Господарського кодексу, якими визначається предмет регулювання.

Ключові слова: тлумачення, Господарський кодекс, предмет регулювання.

Правильне застосування судами будь-яких положень чинного законодавства має істотне значення для впорядкування суспільних відносин. Проблема правильного застосування положень Господарського кодексу особливо загострюється новизною виконаної роботи щодо кодифікації господарського законодавства.

Ця новизна обумовлює різне тлумачення одних і тих же положень Господарського кодексу не тільки науковцями, а й судами. Крім того, новизна здійсненої кодифікації обумовлює наявність недоліків законодавчих формулювань, які, не дивлячись на зазначені недоліки, повинні бути витлумачені судами відповідно до букви цього законодавчого акту і розумно.

Метою цієї статті є дослідження положень Господарського кодексу про предмет регулювання та розробка пропозицій щодо їх застосування, а також рекомендацій щодо вдосконалення відповідних законодавчих положень.

Проблемі застосування окремих положень Господарського кодексу присвячені численні наукові праці, що були опубліковані після набрання чинності цим Кодексом. Але в опублікованих наукових працях не зверталась належна увага на те, як же слід застосувати положення Господарського кодексу про предмет його регулювання.

Перш за все слід констатувати виключну складність законодавчих положень, що визначають предмет регулювання будь-якого законодавчого акту. Тому тлумачення і застосування таких законодавчих положень потребує не гострих полемічних висловлювань, а зваженого аналізу. Постановка питання у такий спосіб, що є гарний Цивільний кодекс та поганий Господарський кодекс, який треба скасувати, є абсолютно некоректною.

Врешті-решт, чотири роки, що пройшли після введення в дію Господарського кодексу, уже самі по собі стали чинником, який обумовлює необхідність збереження цього законодавчого акта, бо принцип правової визначеності застерігає проти частих змін в

законодавстві взагалі. Скасування ж такого великого за обсягом законодавчого акта як Господарський кодекс стало б справжнім потрясінням для вітчизняної правової системи в цілому.

Принаймні у тому, що стосується положень Господарського кодексу, які визначають його предмет регулювання, цей Кодекс є нічим не гіршим, ніж Цивільний кодекс. Тож є загальна проблема якості продукту, який держава і суспільство отримують у результаті законодавчого процесу, а не тільки проблема якості Господарського кодексу. Оскільки про недоліки положень Господарського кодексу мова буде йти в наступному, для фона, на якому буде вестись аналіз зазначених положень та їх недоліків, зробимо короткий аналіз положень Цивільного кодексу, що визначають його предмет.

Частина перша ст. 1 ЦК, що визначає суспільні відносини, які регулюються цим Кодексом, містить, принаймні три помилки, які істотно впливають на зміст відповідних нормативних положень або взагалі заводять у логічний тупик. І проблеми застосування ч. 1 ст. 1 ЦК у практиці не існує не тому, що її не існує взагалі, а тому що це законодавче положення ніхто уважно не читає. Та і навіщо, вважається, читати, якщо кожен фахівець-юрист пам'ятає, як йому в студентській аудиторії роз'яснили предмет цивільного права.

Здається, що практика тлумачення закону у відриві від його букви стала загальнопоширеною. Інакше, як тоді можна зрозуміти ситуацію, яка склалась: ні судова практика ні навіть наука не помітили, що ч. 1 ст. 1 ЦК визначила цивільні відносини вкрай широко, включила до змісту поняття цивільних відносин усі особисті немайнові і майнові відносини. Це відбулося за рахунок того, що слова «цивільні відносини» законодавець поставив не в кінці ч. 1 ст. 1 ЦК, як треба було зробити, а всередині цієї частини. Тож вийшло, що є цивільні відносини, що регулюються цивільним законодавством (вони мають ознаки юридичної рівності, вільного волевиявлення та майнової самостійності їх учасників), і решта цивільних відносин, що названих ознак не мають та Цивільним кодексом не регулюється. Але усі фахівці не без підстав вважають, що ніякої решти цивільних відносин не існує. Так воно і є. Тільки залишається без відповіді питання про те, які ж методологічні засоби стали підставою наведеного твердження, а обґрунтування такої відповіді виходить за межі цілей даної статті.

Другою із помилок, про які йдеться, є те, що формулювання ч. 1 ст. 1 ЦК дає підстави відносити слово «особисті» не тільки до немайнових а й до майнових відносин. Тож ч. 1 ст. 1 ЦК дає підстави стверджувати, що є явище, що позначається терміном «особисті майнові відносини». Скажуть, що такого явища взагалі не існує, але ж цю думку треба якось аргументувати, бо в законодавчому акті написано інше.

Нарешті, із ч. 1 ст. 1 ЦК ми дізнаємося про те, що існує таке явище як особисті немайнові права, засновані на майновій самостійності їх учасників. Це теж є некоректним.

Зроблені тут зауваження на адресу Цивільного кодексу ніякою мірою не мали на меті докоряти розробникам цього Кодексу та вступати з ними в конфронтацію. Вони мали на меті показати складність і загальний характер проблеми належного опрацювання нормативних текстів, особливо положень найвищого рівня узагальнення, та звернути увагу на низький техніко-юридичний рівень законодавчих актів, що приймаються Верховною Радою України.

Текст ст. 1 ГК, із якого юрист має довідатись про предмет регулювання цього Кодексу, є дуже складним для інтерпретації. Із цього тексту слід зробити висновок про те, що предмет регулювання цього Кодексу складається з двох частин. Одну складають господарські відносини. Іншу – «основні засади господарювання в Україні». По-перше, основні засади ні за яких умов не можуть бути предметом регулювання, бо вони є засобом регулювання. Тому в ст. 1 ГК і встановлено, що зазначені засади цей Кодекс «визначає», а не регулює: переважно перед заголовком статі, глави, розділу нормативного акту застосовується їх текст. Так навчає наука [1, с. 417-418]. По-друге, уже при опрацюванні ст. 6 ГК законодавець забув про те, що в ст. 1 ГК він вів мову про «основні засади» і став вживати термін «загальні принципи господарювання» (до речі, теж – «в Україні»). По-третє, в преамбулі Господарського кодексу зазначається на те, що цей Кодекс «встановлює правові основи господарської діяльності (господарювання)». Тож не було ніякої необхідності включати додатково положення про те, що цей Кодекс встановлює основні засади господарювання. По-четверте, оскільки основні засади чи загальні принципи є засобом регулювання, а в ст. 1 ГК визначається предмет регулювання (а не засоби регулювання), то слова «визначає основні засади господарювання в Україні» слід із ст. 1 ГК вилучити. *Inter alia*, у такий спосіб буде усунена суперечність між ст. 1 та ст. 6 ГК.

Якщо наведені слова із ст. 1 ГК вилучити, то в предметі регулювання господарського кодексу залишаться тільки господарські відносини. Як видно із ст. 1 ГК ці відносини поділяються на два види. Ці два види будуть аналізуватись нижче. Тут же зауважимо, що нормативні формулювання, якими позначаються ці два види відносин, законодавець об'єднав сполучником «а також». Можливо, у такий спосіб законодавчий текст і набув певною мірою ознаки вишуканості. Але ж у цього сполучника є своє специфічне призначення, у здійсненні якого в даному випадку потреби не було. Тому його доцільно було б замінити сполучником «і». Крім того, наявність сполучника «а також» виключає можливість поширити слова «у процесі організації» на формулювання «між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання». Це позбавляє будь-якого сенсу включення до формулювання ст. 1 ГК слів «у процесі організації», бо вони стосуються не відносин між суб'єктами господарювання (про це свідчить ч. 5 ст. 3 ГК), а організаційно-господарських відносин.

Отже, першу групу відносин, які регулюються Господарським кодексом, складають господарські відносини між суб'єктами господарювання. Відповідно до ч. 4, 5 ст. 3 ГК ці відносини є господарсько-виробничими. Ці останні визначаються як «майнові та інші відносини, що виникають між суб'єктами господарювання при безпосередньому здійсненні господарської діяльності» (ч. 5 ст. 3 ГК), але в подальшому ідея «інших відносин», що належать до господарсько-виробничих, розвитку не набула. Ці «інші відносини» не можуть набути характеру майново-господарських зобов'язань, бо останні є цивільними зобов'язаннями (ч. 1 ст. 175 ГК), а цивільні зобов'язання завжди є майновими. З огляду на викладене, слова «та інші відносини» із ч. 5 ст. 3 ГК необхідно вилучити.

Ст. 3 ЦК дає підстави для висновку про те, що категорією господарсько-виробничих відносин не охоплюються відносини між суб'єктами господарювання, з

одного боку, та юридичними особами, що не є суб'єктами господарювання – з іншого. Між тим, такі відносини регулюються Господарським кодексом, бо, будучи врегульованими, вони набувають форми майново-господарських зобов'язань (ч. 2 ст. 175 ГК), в яких суб'єкт господарювання несе обов'язок передати товар, виконати роботу, надати послугу. Для усунення суперечності між ч. 5 ст. 3 ЦК та ч. 2 ст. 175 ГК необхідно доповнити ч. 5 ст. 3 ЦК після слова «господарювання» словами «між суб'єктами господарювання, з одного боку, та іншими юридичними особами».

Що стосується слів «при безпосередньому здійсненні господарської діяльності» (ч. 5 ст. 3 ГК), то вони погано узгоджуються з попереднім текстом та ст. 175 ГК, а тому мають бути замінені словами «при реалізації (продажу) результатів господарської діяльності суб'єктів господарювання (товарів, робіт, послуг)».

Запропоновані зміни до ст. 1, 3 ГК будуть надавати цим законодавчим положенням необхідної формальної визначеності та усунуть суперечності, які на цей час існують між цими статтями, з одного боку, та ст. 175 ГК, – з іншого.

Визначенням предмета регулювання Господарського кодексу, що наводиться у ст. 1 ГК (навіть з урахуванням ст. 2 ЦК, до якої ст. 1 ГК фактично відсилає) не охоплюються внутрішньогосподарські відносини між структурними підрозділами суб'єкта господарювання, бо неодмінним учасником господарських відносин є суб'єкт господарювання, а зазначені структурні підрозділи не визнаються суб'єктами господарювання. Такими відповідно до змін, що були внесені до Господарського кодексу Законом від 4 січня 2005 р., не можуть бути навіть відокремлені підрозділи суб'єктів господарювання [2]. Зауважимо, що висловлене в науці занепокоєння виключенням відокремлених підрозділів із кола суб'єктів господарювання [3, ст. 101-102; 4, с. 68; 5], автором цієї статті не поділяється. Сам термін «структурні одиниці», яким додатково позначаються відокремлені підрозділи суб'єктів господарювання, з'явився в СРСР у середині 70-х років минулого століття, коли стали створювати за командою із центра виробничі і науково-виробничі об'єднання. В умовах ринкової економіки у цьому потреби немає. А визнання податковим законодавством відокремлених підрозділів платниками податків (суб'єктами податкових зобов'язань) лише привело до невиправданого ускладнення податкових правовідносин. Якщо є проблема оподаткування об'єктів, що утворюються в результаті діяльності відокремлених підрозділів суб'єктів господарювання, то її треба вирішувати в адекватний спосіб, а не через визнання суб'єктами господарювання відокремлених підрозділів суб'єктів господарювання.

Більше того, видається, що сама ідея внутрішньогосподарських відносин як предмета регулювання Господарського кодексу для ринкової економіки є мертвою. Нагадаємо, що ідея внутрішньогосподарських відносин виникла в період проведення в СРСР економічної реформи в другій половині 60-х років минулого століття. Тоді йшлося, зокрема про внутрігосподарський розрахунок, а в науці господарського права це було відображене в ідеї внутрішньогосподарських зобов'язань як різновиду господарських зобов'язань [6, с. 125-131]. Тоді ця ідея мала перспективу, хоч і не була насправді здійснена. В умовах ринкової економіки організація і управління внутрішньогосподарськими відносинами здійснює виконавчий орган юридичної особи з дотриманням вимог трудового, екологічного та іншого законодавства. Тому розробники проекту Господар-

ського кодексу не змогли сформулювати розгорнені положення про внутрішньогосподарські відносини, а ті положення, які включені до цього Кодексу, слід із Господарського кодексу вилучити. Це стосується в першу чергу ч. 7 ст. 3 ГК.

До предмета регулювання Господарського кодексу відповідно до ст. 1 ГК належать також господарські відносини між суб'єктами господарювання, з одного боку, та іншими учасниками відносин у сфері господарювання. До таких учасників належать перш за все «органи державної влади та органи місцевого самоврядування, наділені господарською компетенцією, а також громадяни, громадські та інші організації, які виступають засновниками суб'єктів господарювання чи здійснюють щодо них організаційно-господарські повноваження на основі відносин власності» (ст. 2 ГК). Це законодавче положення розвивається в ч. 6 ст. 3 ГК, де відносини між суб'єктами господарювання та суб'єктами організаційно-господарських повноважень (у процесі управління господарською діяльністю – це істотне уточнення, якого немає в ст. 2 ГК) позначаються як організаційно-господарські відносини.

Ст. 176 ГК також наголошує на тому, що між суб'єктами господарювання, з одного боку, та суб'єктами організаційно-господарських повноважень виникають організаційно-господарські зобов'язання. У цій же статті пояснюється, що організаційно-господарські зобов'язання виникають у наступних випадках:

1) між суб'єктами господарювання і його засновником (органом державної влади, органом місцевого самоврядування, наділеним щодо цього суб'єкта господарською компетенцією);

2) між суб'єктами господарювання, які разом створили об'єднання підприємств чи господарське товариство, та органами управління цього об'єднання, товариства;

3) між суб'єктами господарювання, якщо один із них у відношенні до іншого є дочірнім підприємством;

4) в інших випадках, передбачених законодавством або установчими документами суб'єкта господарювання (ч. 2 ст. 176 ГК). Зауважимо, що установчими документами суб'єкта господарювання не можуть регулюватись організаційно-господарські відносини інші, ніж позначені вище пунктами 1 і 2. Тож слова «або установчими документами суб'єкта господарювання із ч. 2 ст. 176 ГК можуть бути вилучені. У зв'язку з викладеним викликає заперечення віднесення до організаційно-господарських зобов'язань прав відносин щодо оренди державного або комунального майна, щодо приватизації такого майна, а також зобов'язань, що ґрунтуються на договорах про умови користування нафтогазоносними надрами, про розподіл продукції. Така думка обґрунтовується Віхровим О. П. [7, с. 106].

Учасниками відносин у сфері господарювання визнаються споживачі (ст. 2 ГК). Оскільки до господарських відносин, що регулюються Господарським кодексом належать відносини між суб'єктами господарювання та іншими учасниками відносин у сфері господарювання, відносини між суб'єктами господарювання, з одного боку, та споживачами, – з іншого, слід визнати господарськими відносинами, що регулюються Господарським кодексом. Аналіз положень Господарського кодексу, в яких вживається термін «споживачі», не залишає сумнівів у тому, що цим терміном позначаються споживачі – і юридичні і фізичні особи. Достатньо звернутись до ст. 39 ГК, яка передбачає

можливість об'єднання громадян у громадські організації споживачі. То виходить, що до господарських відносин, що регулюються Господарським кодексом, належать, зокрема, відносини між суб'єктами господарювання, з одного боку, та фізичними особами, які придбавають у суб'єктів господарювання товари, замовляють виконання робіт, надання послуг, – з іншого. Цей висновок відповідає ст. 1, 2, 39 ГК, але суперечить спеціальним правилам про господарські зобов'язання. Тому слід дійти висновку про те, що відносини між суб'єктами господарювання, з одного боку, і споживачами – фізичними особами, – з іншого, не є господарськими і не регулюються Господарським кодексом.

Спроба законодавця врегулювати Господарським кодексом усі відносини, що утворюються в зв'язку із здійсненням суб'єктами господарювання господарської діяльності, виявились невдалими і не дійшли до визнання правовідносин (зобов'язань) між суб'єктами господарювання та споживачами майново-господарськими.

В останньому випадку має місце такий феномен, коли декларується регулювання Господарським кодексом відносин між суб'єктами господарювання та споживачами – фізичними особами, але фактично таке регулювання не здійснюється. Є і протилежне явище: регулювання Господарським кодексом відносин, які відповідно до загального правила ст. 1 ГК не є предметом регулювання цього Кодексу.

Визначення кола таких відносин утруднюється недостатньою визначеністю поняття органів державної влади та органів місцевого самоврядування, наділених господарською компетенцією. Але ці труднощі не треба перебільшувати, бо відносини з участю названих органів можуть бути предметом регулювання Господарського кодексу тільки за умови, що вони належать до категорії господарських відносин. Останні ж відповідно до ч. 4 ст. 3 ГК не можуть бути іншими, ніж господарсько-виробничі, внутрішньогосподарські або організаційно-господарські. Відносини з участю названих органів як таких не можуть бути господарсько-виробничими, а тим більше – внутрішньогосподарськими.

Отже, слід перевірити версію, відповідно до якої органами державної влади та органами місцевого самоврядування, наділеними господарською компетенцією, слід визнати будь-які відносини між суб'єктами господарювання, з одного боку, та названими органами – з іншого, якщо в цих відносинах згадані органи є суб'єктами владних повноважень. Але ця версія спростовується положенням абзацу шостого ч. 1 ст. 4 ГК, відповідно до якого не є предметом регулювання цього Кодексу адміністративні та інші відносини управління за участі суб'єктів господарювання, в яких орган державної влади або місцевого самоврядування не є суб'єктом, наділеним господарською компетенцією, і безпосередньо не здійснює організаційно-господарських повноважень щодо суб'єкта господарювання.

Розмежування адміністративних відносин між суб'єктами господарювання та органами державної влади і місцевого самоврядування, з одного боку, і господарських відносин між тими ж суб'єктами, – з іншого, проводиться з використанням положення ч. 2 ст. 176 ГК, відповідно до якого організаційно-господарські зобов'язання виникають «між суб'єктом господарювання та власником, який є засновником даного суб'єкта, або органом державної влади, органом місцевого самоврядування, наділеним господарською компетенцією щодо цього суб'єкта». Логічне тлумачення цього законодавчого по-

ложення (врахування контексту) дає підстави стверджувати, що в ньому засновник суб'єкта господарювання і відповідні органи поставлені поряд тому, що тут маються на увазі відносини з участю органу державної влади, органу місцевого самоврядування, в яких вони виконують функції засновника (органу управління майном, що належить суб'єкту господарювання). Відповідно до термінології ст. 73-78 ГК такі органи позначаються як органи, до сфери управління яких входять підприємства, та органи, до компетенції яких належить створення даного підприємства (ч. 2 ст. 76 ГК). Було б нелогічним стверджувати, що відповідно до ч. 2 ст. 176 ГК організаційно-господарськими зобов'язаннями слід визнавати правовідносини між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, з одного боку, та суб'єктами господарювання, що не належать до державного або комунального секторів економіки. Ці правовідносини виходять за межі предмета регулювання Господарського кодексу, визначеного відповідно до ст. 1 ГК та з урахування ст. 2, 3, 175, 176 ГК.

Але ж зміст Господарського кодексу свідчить про протилежне. Зокрема, Антимонopolний комітет України з урахуванням наведеного вище аналізу не може бути визнаний органом державної влади, наділеним господарською компетенцією. Але ж у ст. 40 ГК йдеться про повноваження цього органу державної влади та про його компетенцію застосовувати примусові заходи щодо суб'єктів господарювання. Ліцензування, патентування та квотування у господарській діяльності, передбачені ст. 14 ГК, також виходять за межі господарської компетенції, якою можуть бути наділені органи державної влади та органи місцевого самоврядування. Відносини з приводу застосування до суб'єктів господарювання адміністративно-господарських санкцій органами державної влади та органами місцевого самоврядування також не можуть бути визнані господарськими. Але ж відповідні правила включені до ст. 238-250 ГК.

Фінансові правовідносини з погляду ст. 1-3, 175, 176 ГК також не є предметом регулювання Господарського кодексу (абзац п'ятий ч. 1 ст. 4 ГК). Але ж податковим відносинам, що є видом фінансових, присвячується ст. 17 ГК. Та й в науці стверджується, що податкове законодавство є частиною господарського законодавства [8, с. 3]. Правда, позиція законодавця у цьому відношенні є непослідовною. Тому серед видів адміністративно-господарських санкцій стягнення податків не називається. Але ж називається стягнення зборів (обов'язкових платежів). Оскільки поняття зборів (обов'язкових платежів) у Господарському кодексі не визначається, відповідні терміни слід тлумачити з урахуванням Закону «Про систему оподаткування», в якому наводиться загальне визначення податку, збору (обов'язкового платежу) (ст. 2). Логіці цього Закону не відповідало б надання різного правового режиму податкам, з одного боку, і зборам (обов'язковим платежам), – з іншого.

Але це не створює непереборних перешкод для тлумачення і застосування положень Господарського кодексу та вирішення колізій між цим Кодексом та іншими законодавчими актами. Є спеціальні правила податкового законодавства, які зберегли чинність і після набрання чинності Господарським кодексом України. Вони і підлягають переважному застосуванню перед загальними положеннями Господарського кодексу, хоч цей Кодекс і було прийнято пізніше. Зокрема, строки застосування адміністративно-господарських санкцій, встановлені ст. 250 ГК, у податкових правовідносинах засто-

совуватись не можуть. Тут зазначено на спосіб вирішення колізій між Господарським кодексом та податковими законами. Отже, предмет Господарського кодексу не можна обмежувати господарсько-виробничими та організаційно-господарськими відносинами, які набувають форми відповідно майново-господарських та організаційно-господарських зобов'язань. До цього предмета належить і широке коло публічних відносин між суб'єктами господарювання, які регулюються нормами, що позначаються як правила здійснення господарської діяльності (ч. 2 ст. 218; ч. 1 ст. 238 ГК). Крім того, до предмета Господарського кодексу належать і відносини, що регулюються нормами, які формулюються в ст. 148-153 ГК і в яких йдеться про використання природних ресурсів у сфері господарювання. Це дає підставу висунути пропозиції про приведення ст. 1-3 ГК у відповідність із змістом цього Кодексу, тобто про значне розширення визначення предмета Господарського кодексу і господарського права.

У цілому ж слід зауважити, що в процесі здійснення кодифікації господарського законодавства були зроблені тільки перші кроки щодо кодифікації публічно-правових норм, що регулюють господарську діяльність та стосуються суб'єктів господарювання. Необхідно проведення подальшої кодифікаційної роботи з метою істотного розширення змісту Господарського кодексу.

Подальші наукові дослідження проблеми застосування положень Господарського кодексу про предмет регулювання можуть показати і інші шляхи вдосконалення як змісту Господарського кодексу, так і практики тлумачення і застосування тих його положень, які визначають предмет регулювання.

Перелік літератури

1. Науково-практичний коментар до Цивільного законодавства України. В 4-х т. / [за ред. В. Г. Ротаня] – К. : Юридична книга, 2008. –
- Т. 4. Методологія тлумачення нормативно-правових актів. – 848 с.
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України: Закон України від 04.02.05 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 8. – Ст. 432.
3. Щербина В. С. Господарське право / В. С. Щербина. – К. : Юрінком Інтер, 2009. – 640 с.
4. Мамутов В. К. Хозяйственный кодекс в системе правового обеспечения / В. К. Мамутов // Государство и право. – 2008. – № 6. – С. 65-72.
5. Ющик О., Ільющенко В. Господарський кодекс України: реальність чи видимість / О. Ющик, В. Ільющенко: [Електронний ресурс] – Режим доступу: [http:// www.viche.info/journal/128/](http://www.viche.info/journal/128/).
6. Хозяйственные обязательства / [И. А. Танчук, В. С. Ефимочкин, Т. Е. Абова]. – М. : Юридическая литература, 1970. – 236 с.
7. Віхров О. П. Договірні форми організаційно-господарських зобов'язань / О. П. Віхров // Вісник господарського судочинства. – 2008. – № 5. – С. 105-109.
8. Мамутов В., Болотова А., Дятленко Н. Согласовать законодательство о налогообложении с другими частями хозяйственного законодательства / В. Мамутов, А. Болотова, Н. Дятленко // Предпринимательство, хозяйство и право. – 2001. – № 8. – С. 3-5.

Коваль В. Н. Применение положений Хозяйственного кодекса о предмете регулирования / В. Н. Коваль // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия: Юридические науки. – 2009. – Т. 22 (61), № 2. – С. 137-145.

В статье предмет регулирования хозяйственного права определяется путем толкования положений Хозяйственного кодекса, посвященных предмету регулирования. Вместе с тем признается, что за пределы предмета хозяйственного права не выходят те отношения, которые регулируются специаль-

ними положеннями Хозяйственного кодекса, хотя бы эти отношения и не охватывались формулировками Хозяйственного кодекса, которыми определяется предмет регулирования.

Ключевые слова: толкование; Хозяйственный кодекс; предмет регулирования.

Koval V. Interpretation of the dispositions of the economical code / V. Koval // Scientific Notes of Tavrida National V. I. Vernadsky University. – Series : Juridical sciences. – 2009. – Vol. 22 (61), № 2. – P. 137-145.

This article defines a subject of regulation of the economic law by interpretation of dispositions of the Economic code which are devoted to the subject of regulation. At the same time the author admits, that relations, which are adjusted by special positions of the Economic code, do not exceed the bounds of a subject of the economic law, even though these relations aren't settled by formulations of the Economic code which define the subject of regulation.

Keywords: interpretation, Economic code, subject of regulation.

Надійшла до редакції 01.10.2009 р.